

ОВЕРДРАФТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто теоретичні та практичні аспекти овердрафту як одного з найбільш розповсюджених видів кредиту, результатом застосування якого є стабільність фінансово-господарської діяльності. Обґрунтовано використання овердрафту на вітчизняних підприємствах.

Аннотация. Рассмотрены теоретические и практические аспекты овердрафта как одного из наиболее распространенных видов кредита, результатом применения которого является стабильность финансово-хозяйственной деятельности. Обосновано использование овердрафта на отечественных предприятиях.

Annotation. The theoretical and practical aspects of overdraft as one of the most common types of credit, the result of which is the use of stability of financial and economic activity have been studied. Its use at domestic enterprises has been proved.

Ключові слова: овердрафт, фінансове планування, кредитні ресурси, короткострокове кредитування.

Упродовж попередніх чотирьох років ризиковані умови ведення бізнесу не лише позначилися на прибутках підприємств, але й навчили багатьох підприємців ефективному управлінню своїм бізнесом. Фінансове планування стало їх головним завданням.

Фінансове планування – найважливіша складова системи управління, необхідна умова для успішного розвитку підприємства. Добре налагоджений механізм планування та управління обіговими коштами дозволяє реально управляти бізнесом на основі передбачення та прогнозування. Але навіть маючи великий досвід ведення свого бізнесу, власникам не завжди вдається спрогнозувати всі обставини та скласти бюджет, що дозволив би безперебійно фінансувати всі поточні витрати, пов'язані з діяльністю підприємства.

У діяльності підприємців часто виникають ситуації, коли на складах накопичуються значні надлишки продукції, через невчасний розрахунок клієнтів виникає дебіторська заборгованість. Проблема обігових коштів може виникнути і під час непередбаченої закупівлі товару чи сировини. Дефіцит коштів – це загальна проблема для більшості вітчизняних підприємств. Як свідчать аналітики, складнощі, пов'язані з обіговими коштами, були, є і будуть, незалежно від кризових явищ [1].

Одним серед багатьох фінансових інструментів, що стають керівникам підприємств у нагоді при управлінні обіговими коштами, є овердрафт.

Щоб розуміти, яким чином відображати в обліку ту або іншу операцію, бухгалтеру підприємства, необхідно розуміти її суть, а також те, на яких умовах вона здійснюється. Особливо це твердження доречно при розгляді банківських операцій по кредитах. Овердрафт – це один із видів кредиту, який надається банками своїм клієнтам-підприємствам. Тому для цілей податкового та бухгалтерського обліку підприємства потрібно звернутися до роз'яснень, для того щоб зрозуміти суть терміна "овердрафт".

Мета даної роботи полягає у вивченні овердрафта як одного з найбільш розповсюджених видів кредиту, результатом застосування якого є стабільність фінансово-господарської діяльності підприємства, а також обґрунтування його корисності для українських підприємств та розвитку їх бізнесу.

У рамках даної мети поставлено такі завдання:

розкриття змісту та значення овердрафту;

з'ясування переваг та недоліків використання овердрафту;

обґрунтування необхідності використання овердрафту для вітчизняних підприємств.

Овердрафтом (англ. *overdraft* – перевищення кредиту) – називають кредитування банком розрахункового рахунку клієнта для оплати ним розрахункових документів при недостачі або відсутності на розрахунковому рахунку клієнта-позичальника коштів. У такому випадку банк списує кошти з рахунку клієнта в повному обсязі, тобто автоматично надає клієнту кредит на суму, що перевищує залишок коштів. Овердрафт відрізняється від звичайного кредиту тим, що для погашення заборгованості спрямовуються всі суми, що надходять на рахунок клієнта. Овердрафт – це короткостроковий кредит у межах установленого ліміту, що дозволяє здійснювати розрахунки, коли коштів на поточному рахунку недостатньо [2].

Овердрафт надається для забезпечення безперебійних платежів клієнта в умовах нестачі або відсутності коштів на його поточному рахунку (для покриття "касових" розривів) на поповнення обігових коштів:

для оплати товарно-матеріальних цінностей (робіт, послуг);

виплати заробітної плати, відрядних коштів;

здійснення платежів у бюджет та позабюджетні фонди;

фінансування інших господарських витрат [3, с. 131].

Деякі вітчизняні економісти вважають, що овердрафт не що інше як поновлювана кредитна лінія з лімітом одноразової заборгованості. Хоча існують деякі відмінності:

кредит надається при поданні позичальником платіжного доручення на суму, що перевищує залишок коштів на рахунку, шляхом дебетування поточного рахунку клієнта;

кредит видається шляхом перенесення дебетового сальдо на поточному рахунку на кінець операційного дня на дебет позичкового рахунку;

погашення кредиту відбувається, як правило, шляхом списання надходжень на поточний рахунок у безспірному порядку;

як правило, овердрафт видається без забезпечення у відсотках від середньомісячних кредитових оборотів по рахунку позичальника [4].

Банк поповнює поточний рахунок клієнта на суму, що затверджена при підписанні угоди з овердрафту. Відповідно, підприємець має змогу сплатити важливі для нього рахунки. Кредитні ресурси в межах встановленого ліміту надаються миттєво, тому часові ризики можна не враховувати. Ця послуга є найприйнятнішою для використання її як інструменту поновлення оборотного капіталу. Вона допоможе уникнути великих витрат, позбавить від "виведення" коштів із бізнесу і надасть можливість підприємцеві повноцінно вести діяльність.

Дослідження свідчать, що на сьогодні овердрафт найчастіше використовують підприємства, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою, оптовою та роздрібною торгівлею продуктами харчування, медикаментами, мінеральними добривами, насінням, тобто товарами, на які є постійний попит у населення.

Для зручності використання овердрафту бажано зосередити всі поточні рахунки в одному банку. Це економить час і кошти підприємця, а також надасть йому додаткові переваги для обслуговування у майбутньому. Проте варто пам'ятати, що кошти з овердрафту не можна використовувати для фінансування інвестицій у виробництво. У середньостроковій перспективі це може привнести до втрати фінансової стабільності, оскільки овердрафт – це все ж таки короткостроковий кредит, і його основне призначення – покриття касових розривів.

Обґрунтування використання овердрафту підтверджуються певними перевагами:

швидкість проведення платежів;

надається без застави, тож відсутні витрати, пов'язані з оформленням заставного майна;

не передбачає перевірки цільового використання, а отже платежі можуть здійснюватися на власний розсуд позичальника;

погашається автоматично – за рахунок щоденних надходжень;

у разі погашення овердрафту в день, коли виникла заборгованість, відсотки за користування кредитними коштами не сплачуються взагалі [2].

Незважаючи на ряд переваг, овердрафтне кредитування, як і кожна економічна категорія, має певні недоліки, серед яких можна виділити такі:

овердрафт погашається за вимогою, банк рідко використовує це право, але існують три ситуації, в яких банк змушений ним скористатися:

1) коли сам банк знаходиться під тиском і йому потрібно зменшити свої зобов'язання;

2) коли регулюючі органи приймають рішення про скорочення кредитування, то, в першу чергу зупиняють надання овердрафтного кредиту;

3) коли погіршується фінансовий стан позичальника [4].

Проте найголовнішим недоліком є те, що відсотки по ньому набагато більші, ніж за звичайним кредитом. І погашати його треба відразу ж і повністю, а не частинами.

Незважаючи на легкість і зручність механізму застосування, овердрафт – досить потужний інструмент поточного фінансування бізнесу. Він дає можливість залучити додаткові кошти на розвиток, закуповувати більше товару та надавати відстрочку своїм контрагентам. А також надає запас ліквідності, який можна використовувати, коли немає можливості вилучати кошти з обороту. Крім того, використання овердрафту економить як гроші, так і найголовніший ресурс – час [1].

Отже, овердрафт – це один із найоптимальніших і найвагоміших елементів у фінансуванні підприємства, від якого залежить стан господарської діяльності.

Наук. керівн. Кожанова Є. П.

-
- Література:** 1. Мій бізнес. Райфайзен Банк Аваль: практичне видання для підприємців. – К. : ВД ТОВ "Ед-Ворлд Принт", 2011. – 52 с.
2. Вікіпедія. Овердрафт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>.
3. Кредитування: теорія і практика : навч. посібн. / Лагутін В. Д. – К. : ВД "Знання", 2004. – 215 с.
4. Науково-практичний інтернет-портал. – Режим доступу : <http://ekonomist.kiev.ua/kredity/overdraft-i-kontokorent-yak-vidi-kredituvannya-po-potochnomu-rahunku.html>.